DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2021.27>
УДК 343.98:658.62

В. С. Косован,

заступник директора центру — завідувач відділу товарознавчих,
гемологічних, економічних, будівельних, земельних досліджень та оціночної
діяльності Чернівецького НДЕКЦ МВС України, м. Чернівці, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3765-8522>,
e-mail: viktoriyakaplun@ukr.net

Особливості визначення вартості товарів на дату в минулому в межах судової товарознавчої експертизи

Доволі часто призначають судові товарознавчі експертизи, предметом яких є визначення ринкової вартості об'єктів станом на дату в минулому. Складність проведення таких експертиз пов'язана з відсутністю вихідних даних про ринок подібного майна. Саме тому метою цієї статті є висвітлення особливостей визначення вартості товарів на дату в минулому в межах судової товарознавчої експертизи.

На сучасному етапі в Україні відсутні змістовні дослідження та нормативно-правові акти щодо проведення товарознавчої експертизи з питань визначення вартості товарів у минулому часі, тому це питання потребує подальшого вивчення.

Отже, пріоритетним напрямом розвитку товарознавчої експертизи сьогодні є обґрунтування й удосконалення практичних методів оцінювання товарів.

Ключові слова: товарознавча експертиза, оцінка, ринкова вартість, ринок, дата визначення вартості, дата в минулому, інформація.

Постановка наукової проблеми. Зростання значущості використання спеціальних знань в адміністративному, господарському, кримінальному та цивільному судочинстві сприяє розширенню норм Господарського процесуального кодексу України (далі — ГПК), Кодексу адміністративного судочинства України, Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК) і Цивільного процесуального кодексу України (далі — ЦПК), що їх регламентують, зокрема тих, що визначають порядок призначення (залучення експерта) і проведення експертиз. В Україні процесуальною правовою основою судової експертної діяльності є ГПК, КПК, ЦПК та Кодекс про адміністративні правопорушення. Відповідно до вимог названих кодексів, експертом у судовому процесі може бути особа, яка має спеціальні знання. Під час розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень, цивільних, адміністративних справ часто виникає потреба у застосуванні спеціальних знань у галузі товарознавства ¹.

¹ Шевченко О. В. Використання спеціальних товарознавчих знань під час досудового розслідування : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 317 с.

На підставі аналізу слідчої практики можна дійти висновку, що найчастіше судові товарознавчі експертизи призначають за ст. 185, 186, 187, 189, 190, 201 Кримінального кодексу України ¹ у разі:

- розслідування кримінальних проваджень про розкрадання державного або особистого майна;
- крадіжок;
- хабарів;
- фальсифікації товарів;
- поділу майна;
- повернення втрат від пошкодження майна;
- псування товарів;
- продажу неякісних товарів.

Рис. 1

Аналіз етапів проведення судової товарознавчої експертизи в умовах чинного законодавства свідчить про наявність значної кількості проблем на певних етапах дослідження, що потребує ефективного розв'язання відповідно до чинних нормативно-технічних параметрів і перспектив подальшого розвитку експертної діяльності в Україні.

У національних стандартах термін «оцінка на дату в минулому» не визначено. Проте, це не заважає використовувати цей термін в оціночній практиці. Із численних навчальних посібників відомо, що дата проведення товарознавчої експертизи й дата оцінки можуть не збігатися. Відповідно, оцінка майна може бути поточною або на дату в минулому. Чинне законодавство не містить заборон на визначення вартості об'єкта дослідження на

¹ Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 24.03.2021).

будь-яку з дат. Як свідчить практика, сьогодні нерідко призначають судові товарознавчі експертизи, предметом яких є визначення ринкової вартості об'єктів на дату, значно віддалену від дати проведення експертизи, тобто на дату в минулому. Аналізувати минуле, спираючись тільки на припущення, складно. Рівень складності завдання оцінювання на дату в минулому залежить від багатьох факторів, зокрема — від виду об'єкта оцінки; проміжку часу між датою оцінки та датою проведення експертизи; значущості змін, які відбулися на ринку за цей період. Зробити повний моніторинг ринку на минулу дату в тому самому обсязі досліджень, які зазвичай виконують для поточної оцінки, доволі проблематично. Нормативні документи, що регламентують процес оцінки майна, не містять вимог і рекомендацій щодо визначення вартості об'єкта станом на дату, яка суттєво відрізняється від дати проведення експертизи. Українською мало джерел, де можна знайти архівну інформацію щодо ціни конкретного товару на дату в минулому, особливо якщо це стосується спеціалізованого майна або майна, ринок купівлі-продажу якого є обмеженим.

Проведення товарознавчих експертиз із дослідження товарів народного споживання з метою визначення їх вартості на минулу дату ускладнено відсутністю єдиного методичного підходу. На сучасному етапі в Україні відсутні змістовні дослідження й нормативно-правові акти щодо проведення товарознавчої експертизи визначення вартості товарів на дату в минулому, тому це питання потребує вивчення в напрямі створення єдиного й усебічного підходу під час проведення товарознавчих експертиз з оцінки вартості товарів на дату в минулому.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей оцінки товарів і визначення їх вартості в умовах ринкових відносин присвятили свої праці відомі українські та закордонні науковці: Т. М. Артюх, І. В. Григоренко ¹, В. В. Архипов ² та Л. Д. Ревуцький ³. Проте, ці дослідження не розкривають повною мірою питання визначення вартості товарів на дату в минулому.

Мета статті — висвітлення особливостей визначення вартості товарів на дату в минулому під час проведення судової товарознавчої експертизи.

Викладення основного матеріалу дослідження. Оцінювання як вид дослідження у товарознавчій експертизі не лише вбирає в себе методи

¹ Артюх Т. М., Григоренко І. В. Теоретичні основи товарознавства [Електронний ресурс] : навч. посіб. Київ, 2014. 263 с.

² Архипов В. В. Экспертная оценка товаров (движимого имущества) : учеб. пособ. 2-е изд. Киев, 2016. 280 с.

³ Ревуцький Л. Д. Виды товаров и особенности методов определения их стоимости и цен. *Бухгалтерский учет. Налоги. Аудит*. 29.06.2015. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.audit-it.ru/articles/appraisal/a108/832140.html> (дата звернення: 24.03.2021).

різних наук, а й додає свою специфіку. Це зумовлено тим, що природа вартості вимагає релевантних способів визначення.

Національним стандартом № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» (далі — *НС № 1*) визначено базові принципи оцінки, що відображають соціально-економічні фактори й основні закономірності формування вартості майна. Згідно з п. 4 НС № 1 оцінку здійснюють із дотриманням базових принципів корисності, попиту та пропозиції, заміщення, очікування, граничної продуктивності, внеску, найбільш ефективного використання¹. Ці базові принципи оцінки сформульовано на підставі реальної практики й багаторічного досвіду професійної діяльності експертів-оцінювачів. Базові принципи можна класифікувати за ознаками їх логічного зв'язку з певними ринковими умовами й об'єктивно наявними в суспільній свідомості стійкими уявленнями та стереотипами мислення.

Для оцінки на дату в минулому в межах судової товарознавчої експертизи мають значення всі базові принципи — але це значення не є однаковим. Деякі з принципів мають пріоритетне значення. Зокрема, це принцип корисності, що найбільш повно відбиває сутність методичних оціночних підходів, які найчастіше використовують в оцінці на дату в минулому.

В економічній теорії цінності вартість майна завжди оцінюють, зважаючи на потреби й мету зацікавлених осіб, що беруть участь у ринкових операціях або використовують це майно. Тому вартість набувають лише ті речі, які можна використовувати. Процес оцінювання речі незмінно передбачає визначення рівня її корисності, ефективності, доцільності використання.

Проведення товарознавчої експертизи з визначення ринкової вартості товару містить п'ять стадій: початкову, роздільного дослідження, оцінки результатів проведеного дослідження, формулювання висновків, оформлення результатів проведеного експертного дослідження.

На початковій стадії попереднього дослідження судовий експерт з'ясовує мету дослідження та здійснює оцінку наданих матеріалів (щодо достатності для вирішення поставлених запитань, формування загальної уяви про досліджувані об'єкти, їхні ознаки, побудови гіпотез і планування експертного дослідження).

Під час проведення попереднього дослідження судовий експерт:

- ознайомлюється з наданими матеріалами (постановою, ухвалою, клопотанням, зверненням, матеріалами кримінального провадження, цивільної, адміністративної, господарської справи тощо), установлює цілісність пакування, визначає наявність об'єктів дослідження згідно з переліком у супровідних документах;
- ілюструє упакування, об'єкти дослідження;

¹ Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»: Постанова КМУ від 10.09.2003 р. № 1440 (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF> (дата звернення: 24.03.2021).

- вивчає стан об'єктів дослідження (їх цілісність, відсутність змін тощо);
- установлює достатність і якість отриманих матеріалів, об'єктів дослідження;
- вивчає питання необхідності порушення клопотань щодо надання додаткових матеріалів і вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи;
- визначає необхідний комплекс методів дослідження і послідовність їх застосування.

На стадії роздільного дослідження судовий експерт проводить усебічне і повне вивчення властивостей та ознак досліджуваних об'єктів, формує проміжний висновок про придатність об'єктів для ідентифікації й установлення групової належності.

Під час проведення роздільного дослідження судовий експерт:

- вивчає ознаки та властивості кожного з досліджуваних об'єктів;
- вивчає виявлені загальні (форма, розмір, рід, вид тощо) та окремі (особливі) ознаки (своєрідні деталі зовнішньої будови, характерні властивості тощо) кожного з об'єктів дослідження;
- формує проміжний висновок (про придатність для ідентифікації, установлення групової належності тощо) за результатами проведення вивчення.

На стадії оцінки результатів проведеного дослідження та формулювання висновків судовий експерт:

- комплексно оцінює результати проведеного експертного дослідження;
- науково обґрунтовує походження встановлених ознак;
- формулює висновки.

На стадії оформлення результатів проведеного експертного судовий експерт:

- складає висновок експерта або експертного дослідження відповідно до встановленої форми;
- виготовляє ілюстративний або додатковий матеріал, який додає до складеного висновку (додатки до висновку) ¹.

Зазначимо, що важливим етапом судової товарознавчої експертизи є проведення маркетингового дослідження внутрішнього ринку, який складають такі послідовні дії:

- вибір джерел отримання інформації;
- визначення наявності державних регульованих цін на цей вид товару;

¹ Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 17.07.2017 р. № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17> (дата звернення: 24.03.2021).

- пошук інформації про ціни пропозицій і ціни продажів ідентичних товарів (а за їх відсутності — однотипних);
- з'ясування економічних (комерційних) умов угод на конкретному сегменті ринку;
- визначення впливу економічних, політичних, соціальних та інших факторів на конкретний сегмент ринку.

Суб'єкти господарювання використовують у своїй діяльності вільні та державні регульовані ціни¹. Залежно від факту встановлення державних регульованих цін, судові експерти обирають підхід до проведення процедури оцінки товарів. Якщо державні регульовані ціни встановлено, то оцінку товарів проводять згідно з установленими цінами. Якщо державні регульовані ціни не встановлено, то необхідно враховувати такі умови: чи є на відповідному ринку угоди або пропозиції щодо ідентичних (однорідних) товарів; чи можливе одержання необхідної цінової інформації за спеціальними запитами.

Положеннями НС № 1 визначено поняття *«ринкова вартість»* — це *«вартість, за яку можливе відчуження об'єкта оцінки на ринку подібного майна на дату оцінки за угодою, укладеною між покупцем та продавцем, після проведення відповідного маркетингу за умови, що кожна із сторін діяла із знанням справи, розсудливо і без примусу»*².

У разі коли дата проведення дослідження відрізняється від дати визначення вартості, існують обмеження:

- проведення маркетингу обмежено наявною у відкритому доступі інформацією, що була актуальною на дату оцінки. Зрозуміло, що обсяг доступної для аналізу інформації суттєво менший за обсяг інформації, що був доступний учасникам ринку на дату укладання угоди;
- відсутність об'єктивної можливості перевірити інформацію про об'єкти порівняння;
- зробити повний моніторинг ринку на минулу дату, тобто зателефонувати або задіяти інтернет з метою здобути повну інформацію, є неможливою і безрезультатною справою.

Згадані обмеження на дату визначення вартості призводять до об'єктивної неможливості дотримати в повному обсязі критерії, покладені в основу поняття *«ринкової вартості»*. Тому судовим експертам доцільно визначати поняття *«вартість»* згідно з п. 2 НС № 1, де *«вартість — еквівалент цінності об'єкта оцінки, виражений у ймовірній сумі грошей»*³.

¹ Про ціни і ціноутворення : Закон України від 21.06.2012 р. № 5007-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text> (дата звернення: 24.03.2021).

² Про затвердження Національного стандарту № 1 ... URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF> (дата звернення: 24.03.2021).

³ Там само.

Основний масив цінової інформації, потрібний для проведення оцінки вартості товарів та майна, можна знайти в інтернеті. Значна частина цієї інформації регулярно оновлюється без збереження (архівування) попередніх даних. Тому під час визначення вартості товарів на дату в минулому експерт-товарознавець може не знайти необхідних йому даних. Також щодо окремих категорій товарів узагалі відсутня відкрита цінова інформація. Наприклад, дані про сайти виробника і продавців є, але на них немає опублікованого прайс-листа. Будь-якої іншої цінової інформації також немає. Зазвичай на таких сайтах максимум зазначено, що ціна «договірна» та «звертайтеся за цим контактним телефоном».

Якщо після проведення експертом маркетингового дослідження ринку майна було встановлено, що архівні дані щодо ціни продажу пропонування подібного до об'єкта дослідження майна відсутні, то задля проведення об'єктивної оцінки доцільно надіслати інформаційні запити підприємствам (установам та організаціям, що виробляють або є офіційними дилерами продажу об'єктів, які за їхніми характеристиками можна вважати ідентичними об'єктам оцінки або подібними до них).

На основі забезпечення принципу змагальності процесу, недоторканості прав і свобод людини, поваги до честі й гідності, презумпції невинуватості, права на професійну юридичну допомогу та захист на будь-якій стадії судочинства сформовано процесуальні норми, що регламентують застосування інституту спеціальних знань у кримінальному судочинстві, передусім — судової експертизи, зокрема судової товарознавчої експертизи. Відповідно до ч. 1 ст. 20 Закону України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 р. № 4038а-ХІІ: *«Підприємства, установи, організації незалежно від форми власності зобов'язані надавати безоплатно інформацію, необхідну для проведення судових експертиз, державним спеціалізованим установам <...>»*¹. Проте, незважаючи на це, на цьому етапі проведення експертизи виникають складності. На практиці не всі адресати надають необхідну цінову інформацію — через її відсутність або інші причини.

Параметр «вірогідності» у розрахунку вартості майна визначено обсягом вибірки цін пропозицій до продажу, залучених для аналізу (розрахунку). Чим більш об'ємна вибірка, тим більш вірогідним і точним буде розрахунок ринкової вартості. Обсяг інформації значно впливає на кінцевий результат такої експертизи.

За наявності формально-необхідних документів складність надання висновків щодо вартості об'єктів дослідження пов'язана з відсутністю або недостатністю вихідних даних про ринок подібного майна.

Незабезпечення експерта вихідними даними в достатньому обсязі має два наслідки:

¹ Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-ХІІ (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 24.03.2021).

- можливість надання висновку та його категоричність;
- суттєве збільшення тривалості проведення дослідження.

Крім того, відповідно до НС № 1: *«Визначення ринкової вартості об'єкта оцінки за допомогою порівняльного підходу ґрунтується на інформації про ціни продажу (пропонування) подібного майна, достовірність якої не викликає сумнівів у оцінювача»*¹.

Інформація, яку використовує експерт-товарознавець, має бути неупередженою і повною. До обов'язків експерта належить перевірка інформації за загальнодоступними джерелами. Ступінь перевірки інформації залежить від обсягу та глибини досліджень, обумовлених завданнями експертизи.

Важливо зауважити, що здобуте експертом розрахункове значення ринкової вартості конкретного товару є об'єктивною оцінкою встановлених майнових прав на конкретну дату. Ринкова вартість є оцінкою, заснованою на ринкових даних. Вірогідність, точність розрахунку вартості товару зумовлено обсягом вибірки цін пропозицій до продажу, прийнятих для аналізу (розрахунку).

У разі відсутності або недостатності інформації щодо ціни продажу (пропонування) подібного майна, у висновку експерт зазначає, якою мірою це вплинуло на достовірність висновку про ринкову вартість об'єкта оцінки. Цього вимагає НС № 1².

У підсумку зазначимо, що до аналізу даних на дату в минулому необхідно підходити з обережністю, оскільки саме від цього залежить кінцевий результат експертизи / експертного дослідження. Для правильної оцінки необхідно оперувати значним обсягом інформації та вміти оптимізувати дані. Здобуті результати прямо залежать від активності та стабільності ринку. У разі коли доволі повну інформацію знайти не вдається, і доступний лише обмежений обсяг інформації, у висновку експерта необхідно зазначити власну оцінку ступеня повноти використаної проміжної й допоміжної інформації.

Висновки. Проблема визначення ринкової вартості товарів на дату в минулому потребує подальшого дослідження. Наразі нагальним питанням є створення єдиного й усебічного підходу до проведення товарознавчих експертиз із оцінки вартості товарів на дату в минулому. Потрібно розробити методiku для застосування в експертній практиці під час проведення товарознавчих експертиз. Така методика забезпечить систематизацію та методичне регулювання експертної практики. а це, зі свого боку, має посприяти скороченню трудомісткості та витрат часу під час проведення експертиз. Розробляючи таку методiku, варто звернути особливу увагу на способи підвищення результативності досліджень, які могли б забезпечити

¹ Про затвердження Національного стандарту № 1 ... URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF> (дата звернення: 24.03.2021).

² Там само.

необхідні умови для захисту професійної компетентності експерта за оскарження результатів експертизи в суді.

Пріоритетним напрямом розвитку товарознавчої експертизи сьогодні є обґрунтування й удосконалення практичних методів оцінювання товарів. Отже, становлення та розвиток оцінки майна можливі тільки в умовах ринкових відносин за чіткого визначення ролі й місця держави в питаннях ціноутворення та правового регулювання підприємницької діяльності.

References

- Arkhipov, V. V. (2016). *Ehksperтнаіа otsenka tovarov (dvizhimogo imushchestva)* : ucheb. posob. 2-e izd. Kiev [in Russian].
- Artiukh, T. M., Hryhorenko, I. V. (2014). *Teoretychni osnovy tovaroznavstva* [Elektronnyi resurs] : navch. posib. Kyiv [in Ukrainian].
- Kryminalnyi kodeks Ukrainy* : Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 r. № 2341-III (zi zmin. ta dopov.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (data zvernennia: 24.03.2021) [in Ukrainian].
- Pro sudovu ekspertyzu* : Zakon Ukrainy vid 25.02.1994 r. № 4038-XII (zi zmin. ta dopov.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (data zvernennia: 24.03.2021) [in Ukrainian].
- Pro tsiny i tsinoutvorennia* : Zakon Ukrainy vid 21.06.2012 r. № 5007-VI (zi zmin. ta dopov.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text> (data zvernennia: 24.03.2021) [in Ukrainian].
- Pro zatverdzhennia Instruktzii z orhanizatsii provedennia ta oformlennia ekspertnykh provadzen u pidrozdilakh Ekspertnoi sluzhby Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy* : nakaz MVS Ukrainy vid 17.07.2017 r. № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17> (data zvernennia: 24.03.2021) [in Ukrainian].
- Pro zatverdzhennia Natsionalnoho standartu № 1 «Zahalni zasady otsinky maina i mainovykh prav»* : Postanova KМУ vid 10.09.2003 r. № 1440 (zi zmin. ta dopov.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF> (data zvernennia: 24.03.2021) [in Ukrainian].
- Revutskii, L. D. (2015). Vidy tovarov i osobennosti metodov opredeleniia ikh stoimosti i tsen. *Bukhgalterskii uchet. Nalogi. Audit*. 29.06.2015. [Elektronnyi resurs]. URL: <https://www.audit-it.ru/articles/appraisal/a108/832140.html> (data zvernennia: 24.03.2021) [in Russian].
- Shevchenko, O. V. (2017). *Vykorystannia spetsialnykh tovaroznavchykh znan pid chas dosudovoho rozsliduvannia* : dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv [in Ukrainian].

В. С. Косован

Особенности определения стоимости товаров на дату в прошлом в рамках судебной товароведческой экспертизы

При расследовании и рассмотрении в судах уголовных производств, гражданских и административных дел возникает необходимость в специальной информации из области товароведения. Такую информацию получают при проведении судебных товароведческих экспертиз. Анализ этапов проведения судебной товароведческой экспертизы в условиях

действующего законодательства говорит о наличии значительного количества проблем на определённых этапах исследования, что требует эффективного решения в соответствии с действующими нормативно-техническими параметрами и перспективами дальнейшего развития в Украине. Как показывает практика, довольно часто назначают судебные товароведческие экспертизы, предметом которых является определение рыночной стоимости объектов на дату, значительно отдалённую от даты проведения экспертизы, то есть на дату в прошлом. При наличии необходимых документов сложность предоставления выводов относительно стоимости объектов исследования связана с отсутствием исходных данных о рынке подобного имущества. Это объясняется тем, что крайне мало источников, находящихся в открытом доступе, где можно найти архивную информацию о цене того или иного товара на дату в прошлом, особенно если это касается специализированного имущества или имущества, рынок купли-продажи которого ограничен. Именно поэтому целью данной статьи является освещение особенностей определения стоимости товаров на дату в прошлом при проведении судебной товароведческой экспертизы.

На современном этапе в Украине отсутствуют содержательные исследования и нормативно-правовые акты о проведении товароведческой экспертизы относительно определения стоимости товаров в прошедшем времени, поэтому данный вопрос требует дальнейшего изучения в направлении создания единого и всестороннего подхода при проведении товароведческой экспертизы по оценке стоимости товаров на дату в прошлом и разработки методики для применения в экспертной практике при проведении товароведческих экспертиз, для обеспечения систематизации и методического единообразия экспертной практики, сокращения трудоёмкости и затрат времени при проведении экспертиз.

Таким образом, становление и развитие оценки имущества возможно только в условиях рыночных отношений при чётком определении роли и места государства в вопросах ценообразования и правового регулирования предпринимательской деятельности. Кроме того, необходимо разработать способы повышения результативности исследований, которые могли бы обеспечить необходимые условия для защиты профессиональной компетентности эксперта по обжалованию результатов экспертизы в суде.

Ключевые слова: товароведческая экспертиза, оценка, рыночная стоимость, рынок, дата определения стоимости, дата в прошлом, информация.

V. Kosovan

**Peculiarities of the determination of value of goods as at the date
in the past within the framework of a commodity expertise**

When investigating and hearing criminal proceedings, civil and administrative cases in courts, there is a need for special information in the

field of commodity science. Such information is obtained during commodity expertises. Analysis of the stages of forensic commodity expertise in the current legislation shows the presence of a significant number of problems at certain stages of study, which requires effective resolution in accordance with current regulatory and technical parameters and prospects for further development in Ukraine. As practice shows, forensic commodity expertises are often appointed, the subject of which is to determine the market value of objects on the date in the past. If the necessary documents are available, the difficulty of providing conclusions about the value of the objects of study is due to the lack of initial data on the market of such property. This is due to the fact that there are very few publicly available sources where you can find archival information on the price of a product on the date in the past, especially if it concerns specialized property, or property whose sale and purchase market is limited. That is why the article purpose is to highlight peculiarities of the determination of value of goods at the date of past within the framework of the commodity expertise.

At the present stage in Ukraine there are no meaningful studies and regulations on conducting the commodity expertise to determine the value of goods in the past, so this issue needs further study to create a unified and comprehensive approach while conducting the commodity expertises on the value of goods at the date of the past and development of a methodology that will be used in forensic expert practice during the conduct of commodity expertises, to ensure the systematization and methodological uniformity of the expert practice, reducing the complexity and time spent during expertises.

Thus, the formation and development of property valuation are possible only in market conditions with a clear definition of the role and place of the state in matters of pricing and legal regulation of entrepreneurial activity. In addition, it is necessary to develop ways to improve the effectiveness of research that could provide the necessary conditions to protect professional competence of a forensic expert for appealing expertise results in court.

Keywords: commodity expertise, estimation, market value, market, date of value determination, date in the past, information.

Надійшла до редколегії 30.03.2021 р.

Косован В. С. Особливості визначення вартості товарів на дату в минулому в межах судової товарознавчої експертизи. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : зб. наук. пр. / редкол.: О. М. Ключев, В. Ю. Шепітько та ін. Харків : Право, 2021. Вип. 23. С. 348—358. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2021.27>.